

Briuselis, 2017 01 25
COM(2017) 42 final

**KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI, EUROPOS VADOVŲ
TARYBAI IR TARYBAI**

dėl Europos sienų ir pakrančių apsaugos pajėgų veiksmingumo didinimo

1. EUROPOS SIENŲ IR PAKRANČIŲ APSAUGOS PAJĖGOS. IŠORĖS SIENŲ APSAUGOS STIPRINIMAS

Europos Sąjungos išorės sienų apsauga, be kita ko, naudojant Europos sienų ir pakrančių apsaugos pajėgas, yra viena pagrindinių visapusiškos Europos migracijos politikos krypčių, kuria Europos Sąjunga dirba, kad būtų patenkinti Europos migracijos darbotvarkėje¹ nustatyti neatidėliotini, vidutinės trukmės laikotarpio ir ilgalaikiai poreikiai.

Europos sienų ir pakrančių apsaugos pajėgos sukurtos remiantis **integruoto sienų valdymo** koncepcija bei principais ir pagal pasidalijamosios atsakomybės principą sutelkiant pajėgią Europos sienų apsaugos agentūrą ir valstybių narių sienų apsaugos institucijas, įskaitant pakrančių apsaugos tarnybas tiek, kiek jos vykdo sienų kontrolės užduotis. Kad būtų pasiektas šis tikslas, valstybės narės privalo imtis pagrindinio vaidmens ir naudotis įgaliojimais stiprinti kontrolę prie išorės sienų, naudodamos pačių turimus pajėgumus – daugiau kaip 100 000 sienų ir pakrančių apsaugos pareigūnų².

Sausio mėn. pradžioje (praėjus vos trims mėnesiams po naujojo Reglamento³ įsigaliojimo) vykdoma Europos sienų ir pakrančių apsaugos pajėgų veikla ir diegiamos priemonės leidžia tikėtis papildomų garantijų, kad ES išorės sienų valdymas ir saugumas bus sustiprintas.

Šioje ataskaitoje apžvelgiama nustatytose prioritetinėse srityse per tris mėnesius padaryta pažanga ir nurodoma, kokių tolesnių veiksmų imtis, kad Europos sienų ir pakrančių apsaugos pajėgos būtų visapusiškai veiksmingos ir aprūpintos. Dėl to Europos Sąjunga ir jos valstybės narės dabar galės greitai ir veiksmingai spręsti prie išorės sienų kylančias migracijos problemas. Ši ataskaita yra pirmoji iš reguliariai teiksimų ataskaitų, padėsiančių pasiekti, kad būtų įdiegtos tinkamos priemonės ir reagavimo galimybės daug geresnei išorės sienų apsaugai užtikrinti.

Išorės sienų apsauga yra būtina sąlyga, kad tinkamai veiktų Šengeno erdvė be vidaus sienų. Bendrai investuodamos ir įsipareigodamos užtikrinti, kad Europos sienų ir pakrančių apsaugos pajėgos kuo greičiau taptų visiškai veiksmingos, valstybės narės praktiškai parodytų, kad yra pasiryžusios dalytis atsakomybę ir solidariai ginti bendrus interesus.

2. TOLIAU DIDINAMA OPERATYVINĖ PAGALBA PIRMOSIOMS SU MIGRANTŲ ANTPLŪDŽIU SUSIDURIANČIOMS VALSTYBĖMS NARĖMS

Naudodamosi FRONTEX pajėgumais ir ištekliais, Europos sienų ir pakrančių apsaugos pajėgos pirmosioms su migrantų antplūdžiu susiduriančioms valstybėms narėms toliau teikia su sienų valdymu susijusią prašomą pagalbą vietoje⁴. Tuo tikslu jos įvairiose ES išorės sienų atkarpose reguliariai vykdo bendras operacijas (pvz., bendras operacijas „Triton“ centrinėje

¹ COM(2015) 240 *final*.

² Šis apytikslis skaičius grindžiamas duomenimis, surinktais 2014 m. atliekant Europos sienų apsaugos pareigūnų sistemos sukūrimo galimybių studiją. Šio pobūdžio tikslus duomenis Agentūra toliau rinks ir pildys ateinančiais mėnesiais vykdydama pažeidžiamumo vertinimą.

³ Europos sienų ir pakrančių apsaugos pajėgos sukurtos per rekordiškai trumpą laiką. 2015 m. gruodžio 15 d. Europos Komisija pateikė pasiūlymą dėl teisėkūros procedūra priimamo akto. 2016 m. birželio 22 d. pasiektas politinis sutarimas, o 2016 m. rugsėjo 14 d., praėjus tik devyniems mėnesiams po pasiūlymo pateikimo, galutinai priimtas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas dėl Europos sienų ir pakrančių apsaugos pajėgų. Europos sienų ir pakrančių apsaugos pajėgų reglamentas įsigaliojo 2016 m. spalio 6 d., o greitojo reagavimo rezervai ir grąžinimo grupės pradėjo veikti atitinkamai 2016 m. gruodžio 7 d. ir 2017 m. sausio 7 d.

⁴ Pakrančių apsaugos funkcijų srityje Europos sienų ir pakrančių apsaugos agentūra taip pat stiprina bendradarbiavimą su Europos žuvininkystės kontrolės agentūra ir Europos jūrų saugumo agentūra.

Viduržemio jūros dalyje, „Poseidon“ Graikijoje, taip pat su Vakarų Balkanų maršrutu susijusią lanksčią veiklą ir su ryšių punktais susijusius veiksmus), o valstybėse narėse remia grąžinimą.

Naudodamasi anksčiau buvusiais Europos sienų ir pakrančių apsaugos būrių ir techninės įrangos rezervais⁵, Agentūra pirmosiose su migrantų antplūdžiu susiduriančiose valstybėse narėse teikia didžiausią operatyvinę pagalbą nei bet kada. Padėdami atsakingos nacionalinės sienų apsaugos tarnybos darbuotojams, šiuo metu **daugiau kaip 1 550** Europos sienų ir pakrančių apsaugos būrių **narių** dalyvauja Agentūros reguliariai vykdomose bendrose operacijose prie pirmųjų su migrantų antplūdžiu susiduriančių valstybių narių išorės sienų. Pavyzdžiui, į Graikiją išsiųsti pareigūnai papildė maždaug 10 000 Graikijos sienų ir pakrančių apsaugos pareigūnų⁶. Tie būriai naudojami **24 valtimis ir laivais, 6 orlaiviais ir sraigtasparniais, per 80 patrulinių automobilių ir 13 transporto priemonių su šiluminio vaizdų perdavimo įranga.**

Vykdam tokią bendrą dislokaciją sutelkiami didžiausi ES valstybių narių ištekliai civilinėse misijose, papildantys atsakingos valstybės narės paskirtus nacionalinės sienų apsaugos tarnybos pareigūnus:

- į Graikiją išsiųsta 760 pareigūnų, tarp jų – ekspertų, išsiųstų prie Graikijos ir Turkijos sausumos sienų ir į Egėjo jūros salas padėti vykdyti sienų kontrolę, diegti migrantų antplūdžio valdymo požiūrį ir įgyvendinti ES ir Turkijos pareiškimą (2016 m. Agentūra padėjo Graikijai įvykdyti 908 migrantų readmisiją į Turkiją);
- į Italiją ir operacijoms centrinėje Viduržemio jūros regiono dalyje vykdyti išsiųsta 600 pareigūnų, tarp jų – dislokuotų išteklių įgulų narių ir ekspertų, kad jie padėtų diegti migrantų antplūdžio valdymo požiūrį;
- į Bulgariją išsiųsta 130 pareigūnų, kad jie padėtų kontroliuoti sausumos sienas ir užkirsti kelią neteisėtam antriniam judėjimui;
- į kitas valstybes nares šiuo metu išsiųsta maždaug 70 pareigūnų, kad jie padėtų užtikrinti sienų valdymą Vakarų Balkanų regione.

Be to, kartu su Graikija rengiamasi Europos sienų ir pakrančių apsaugos būrių dislokuoti prie sausumos sienų su buvusiaja Jugoslavijos Respublika Makedonija ir Albanija, kad būtų suintensyvinamas sienų stebėjimas ir užkirstas kelias neteisėtam antriniam judėjimui, taip pat dar labiau sugriežtintas ES reagavimas į sunkumus Vakarų Balkanų maršrute. Šią operaciją numatoma pradėti vasario mėn. pradžioje.

Nepaisant šių siuntimų, vykdam operacijas nuolat atsiranda spragų, susijusių ir su žmogiškaisiais ištekliais, ir su technine įranga. Kad išorės sienos būtų saugomos daug geriau, šias spragas būtina užpildyti.

⁵ Kitaip nei naujieji greitojo reagavimo rezervai, anksčiau buvę rezervai jau buvo naudojami pagal ankstesnius Agentūros įgaliojimus vykdyti bendras operacijas. Įnašus į rezervus skiria valstybės narės, o dėl jų dislokavimo Agentūra ir valstybės narės susitaria iš anksto. Naujausi įnašai, skirti Agentūros 2017 m. veiklos poreikiams patenkinti, buvo nustatyti 2016 m. gruodžio mėn.

⁶ Šis skaičius grindžiamas 2014 m. Europos sienų apsaugos pareigūnų sistemos sukūrimo galimybių studija.

Tolesni veiksmai

Valstybės narės turėtų:

- *užtikrinti, kad Europos sienų ir pakrančių apsaugos pajėgos visada galėtų naudotis vykdomoms operacijoms ir privalomiems rezervams skirtais ištekliais, dėl kurių buvo susitarta;*
- *skirti toliau nurodytų išteklių šiuo metu nustatytoms spragoms užpildyti:*

Spragoms Graikijoje (bendra operacija „Poseidon“)

- iki 2017 m. vasario 16 d.: 4 pareigūnus, 1 sraigtasparnį, 2 transporto priemones
- 2017 m. vasario 16 d.–kovo 30 d.: 10 pareigūnų, 1 sraigtasparnį, 1 pakrantės patrulinę valtį (tik kovo mėn.), 4 patrulinius automobilius, 2 transporto priemones

Spragoms Graikijoje (bendra operacija „Lanksti veikla prie Šiaurės Graikijos sausumo sienos“)

- 2017 m. vasario mėn.: 54 pareigūnus, 26 patrulinius automobilius, 3 kinologų komandas, 1 transporto priemonę su šiluminio vaizdų perdavimo įranga, 2 transporto priemones
- 2017 m. kovo mėn.: 54 pareigūnus, 26 patrulinius automobilius, 3 kinologų komandas, 1 transporto priemonę su šiluminio vaizdų perdavimo įranga, 2 transporto priemones

Spragoms Bulgarijoje (bendra operacija „Lanksti veikla ir ryšių punktai“)

- 2017 m. vasario 1 d.–kovo 1 d.: 87 pareigūnus, 34 patrulinius automobilius, 16 kinologų komandų, 4 transporto priemones su šiluminio vaizdų perdavimo įranga
- 2017 m. kovo 1–29 d.: 69 pareigūnus, 33 patrulinius automobilius, 16 kinologų komandų, 1 transporto priemonę su šiluminio vaizdų perdavimo įranga

Spragoms Italijoje (bendra operacija „Triton“)

- 2017 m. sausio mėn.: 37 pareigūnus, 1 orlaivį su nejudamaisiais sparnais
- 2017 m. vasario mėn.: 27 pareigūnus, 1 sraigtasparnį, 1 pakrantės patrulinį laivą
- 2017 m. kovo mėn.: 26 pareigūnus, 1 jūrų patrulinį laivą, 2 pakrantės patrulinius laivus

Europos sienų ir pakrančių apsaugos agentūra turėtų:

- *siekdama užtikrinti sklandų ir veiksmingą privalomų rezervų valdymą, kartą per mėnesį pranešti valstybėms narėms, kokių išteklių reikia, atsižvelgiant į nuolat stebimą padėtį prie išorės sienų.*

3. PAGRINDINĖSE PRIORITETINĖSE SRITYSE PADARYTA PAŽANGA

2016 m. balandžio mėn. Teisingumo ir vidaus reikalų taryboje nustatytos ir valstybių narių patvirtintos penkios spartaus Agentūros veiksmingumo didinimo prioritetinės sritys:

1. įdiegti privalomą išteklių telkimą, siekiant padidinti Agentūros greitojo reagavimo pajėgumus;
2. laikantis bendros metodikos vykdyti prevencinį pažeidžiamumo vertinimą;
3. labiau remti grąžinimo veiksmus;
4. sukurti skundų nagrinėjimo mechanizmą;
5. sudaryti sąlygas veiksmingesniam operatyviniam bendradarbiavimui su prioritetinėmis trečiosiomis šalimis, parengiant tipinį susitarimą dėl statuso Agentūros operatyvinei veiklai trečiosiose šalyse vykdyti.

3.1. Europos sienų ir pakrančių apsaugos agentūros greitojo reagavimo pajėgumų didinimas, įskaitant privalomą išteklių telkimą

Kad ES galėtų greitai reaguoti, vienas didžiausių Europos sienų ir pakrančių apsaugos pajėgų reglamente įtvirtintų laimėjimų – gerokai padidinti Agentūros greitojo reagavimo pajėgumai, kad ji galėtų ne tik vykdyti pradėtas bendras operacijas, bet ir teikti skubią pasienio pagalbą⁷. Tuo tikslu įdiegtas privalomas žmoniškųjų ir techninių išteklių telkimas ir sukurti du specialūs greitojo reagavimo rezervai:

- greitojo reagavimo rezervas turėtų būti 1 500 sienų apsaugos pareigūnų ir kitų atitinkamų darbuotojų nuolatinės pajėgos, nedelsiant perduodamos Agentūrai, kad ji galėtų teikti skubią pasienio pagalbą. Šiam rezervui priklausantys sienų apsaugos pareigūnai iš kiekvienos valstybės narės nusiunčiami per penkias darbo dienas po to, kai vykdomasis direktorius ir priimančioji valstybė narė susitaria dėl veiklos plano. Rezervas organizuojamas remiantis 14 specialių profilių; į jį, be kita ko, turėtų būti įtraukti 467 sienų stebėjimo pareigūnai, 458 registracijos ir pirštų atspaudų skaitymo ekspertai, 97 aukšto lygio dokumentų ekspertai ir 137 pilietybės tikrinimo ekspertai;
- greitojo reagavimo įrangos rezervą sudarys įranga, nusiunčiama per 10 darbo dienų po to, kai vykdomasis direktorius ir priimančioji valstybė narė susitaria dėl veiklos plano, kad būtų patenkinti su skubios pasienio pagalbos teikimu susiję pradiniai poreikiai.

Abu greitojo reagavimo rezervai sukurti 2016 m. gruodžio 7 d., kaip reikalaujama Europos sienų ir pakrančių apsaugos pajėgų reglamente. Valstybės narės patvirtino greitojo reagavimo rezervui skirsiančios daugiau kaip 1 500 sienų apsaugos ir kitų pareigūnų, tačiau greitojo reagavimo įrangos rezervui įsipareigota skirti gerokai mažiau daugelio tipų įrangos, visų pirma jūrų patrulinių laivų ir sraigtasparnių, nei buvo nusprendusi valdančioji taryba – už strateginių sprendimų priėmimą atsakingas Agentūros organas, kuriame atstovaujama kiekvienai valstybei narei ir Komisijai. Nors tam tikrus poreikius būtų galima patenkinti naudojantis pačios Agentūros pajėgumais, valstybės narės turi nedelsdamos įsipareigoti užpildyti spragas, kad būtų prieinama reikiama visų tipų įranga.

⁷ Kitaip nei metų cikle iš anksto planuojamos bendros operacijos, **skubios pasienio pagalbos** mechanizmas skirtas prie išorės sienų netikėtai iškilusioms problemoms spręsti. Pagal Europos sienų ir pakrančių apsaugos pajėgų reglamento 20 straipsnio 5 dalį Agentūros vykdomasis direktorius, remdamasis valstybės narės, kuriai iškilo tokių problemų, prašymu, per dvi darbo dienas turėtų priimti sprendimą teikti skubią pasienio pagalbą ir per tris darbo dienas nuo šio sprendimo priėmimo dienos su priimančiąja valstybe narė susitarti dėl pagalbos teikimo veiklos plano. Be to, kad būtų galima patenkinti pradinius tokios skubios pasienio pagalbos teikimo finansinius poreikius, Europos sienų ir pakrančių apsaugos agentūra taip pat įpareigota veiklos biudžete kasmet atidėti 4 proc. rezervą.

Tolesni veiksmai

Valstybės narės turėtų:

- *nedelsdamos įsipareigoti užpildyti greitojo reagavimo įrangos rezervo spragas ir taip iki vasario mėn. pabaigos užtikrinti, kad jis visus metus galėtų veikti visu pajėgumu.*

3.2. Prevencinis pažeidžiamumo vertinimas laikantis bendros metodikos

Europos sienų ir pakrančių apsaugos pajėgų reglamentu Agentūrai suteiktas naujas veiksmingas valstybių narių pajėgumų pažeidžiamumo vertinimo mechanizmas, kuris, papildydamas Šengeno vertinimo mechanizmą, dar labiau sustiprins **prevencinę Šengeno erdvės veikimo kokybės kontrolę**. Atlikus pažeidžiamumo vertinimą, ES ir valstybės narės bus geriau pasirengusios spręsti prie išorės sienų iškilusius ir iškilsiančius uždavinius. Visų pirma vykdant metinį vertinimą bus užtikrinamas bendras pasirengimas migracijos krizei, nes bus nustatomos valstybių narių silpnosios vietos, susijusios su jų turima įranga, darbuotojais, IT sistema, nenumatytų atvejų planavimu ir sienų valdymui būtina infrastruktūra, įskaitant jų gebėjimą tvarkytis, jei į jų teritoriją atvyktų daug žmonių, ir iš anksto imamasi priemonių, kad šie nustatyti trūkumai nedarytų poveikio Šengeno erdvės veikimui.

Pagal 2016 m. pabaigoje patvirtintą bendrą pažeidžiamumo vertinimo metodiką nustatytas vienas bendras vertinimo procesas. Per **pirminį vertinimą** Agentūra kasmet įvertins **visų** valstybių narių gebėjimą spręsti prie išorės sienų šiuo metu iškilusius uždavinius, t. y. pagal objektyvius kriterijus peržiūrės esamus pajėgumus (t. y. įrangą, infrastruktūrą, darbuotojus, sistemas, nenumatytų atvejų planus), atsižvelgdama į atitinkamus grėsmės rodiklius.

Remdamasi pirminiu vertinimu, Agentūra taip pat kasmet surengs **imitavimo pratybas**, kad įvertintų, ar pagal minėtąją metodiką atrinktos valstybės narės pasirengusios spręsti iškilsiančius uždavinius. Be to, Agentūra sukurs **kylančios grėsmės nustatymo mechanizmą**, kuris leis nuolat stebėti padėtį prie išorės sienų ir galbūt paskatins atlikti specialų pažeidžiamumo vertinimą.

Laikantis Europos sienų ir pakrančių apsaugos pajėgų reglamento 13 straipsnyje nustatytos tvarkos, Agentūrai atlikus vertinimą, prireikus Agentūros vykdomasis direktorius, pasikonsultavęs su atitinkama valstybe nare, pateikia **rekomendaciją, kurioje išdėstomos būtinos priemonės**, kurių turi imtis atitinkama valstybė narė, kad per nustatytą laiką pašalintų nustatytas pažeidžiamumo problemas.

2016 m. lapkričio 23 ir 24 d. vykusiam posėdyje valdančioji taryba patvirtino 2017 m. planus. Nors su duomenų rinkimu bei analizavimu ir galimo pažeidžiamumo nustatymu susijęs Agentūros darbo krūvis labai didelis, būtina išlaikyti **plačius užmojus**, kad 2017 m. vertinimo procesas būtų įgyvendintas laikantis suderintos bendros metodikos. Numatoma atlikti su esamais uždaviniais susijusį pirminį vertinimą ir, jei reikia, imitavimo pratybas, per kurias taip pat būtų vertinami visų susijusių valstybių narių gebėjimai spręsti iškilsiančius uždavinius. Ypač svarbu, kad valstybės narės visapusiškai įsitrauktų ir dalyvautų, ypač renkant duomenis.

Siekiant padėti Agentūrai vykdyti šią svarbią užduotį ir užtikrinti sklandžius informacijos mainus ir bendradarbiavimą su valstybėmis narėmis, sukurtas iš valstybių narių, Europos sienų ir pakrančių apsaugos agentūros ir Komisijos ekspertų sudarytas **Pažeidžiamumo vertinimo tinklas**. Pirmasis jo posėdis įvyko 2016 m. gruodžio 12 ir 13 d. Varšuvoje.

Kad galėtų pradėti pirminį vertinimą, 2017 m. sausio 18 d. Agentūra pradėjo rinkti duomenis apie visus sienų valdymui būtinus valstybių narių turimus pajėgumus; tam valstybės narės turi pateikti, o Agentūra išanalizuoti apytiksliai 90 000 duomenų įrašų. Šiais surinktais duomenimis bus remiamasi ir į juos kaip į pagrindinius atskaitos rodiklius atsižvelgiama vertinant pažeidžiamumą 2017 m. ir vėliau. Palaikydama valstybių narių pastangas laiku surinkti ir pateikti duomenis, Agentūra laikinai nusiųs kelis darbuotojus į atrinktas valstybes nares, kad padėtų joms atlikti šią nelengvą užduotį.

Vykstant pažeidžiamumo vertinimui, ankstyvieji šio darbo rezultatai turi būti panaudoti pirmumo tvarka sprendžiant nustatytas opiausias pažeidžiamumo problemas. Tai reiškia, kad ateinančiais mėnesiais bus galima spręsti su šiuo metu iškilusiais svarbiausiais migracijos uždaviniais susijusias pažeidžiamumo problemas.

Tolesni veiksmai

Europos sienų ir pakrančių apsaugos agentūra turėtų:

- *užtikrinti, kad, remiantis pirmaisiais pažeidžiamumo vertinimo rezultatais ir kita informacija, opiausios pažeidžiamumo problemos būtų nustatomos pirmumo tvarka;*
- *iki 2017 m. balandžio mėn. atlikti su esamais uždaviniais susijusį visų valstybių narių pirminį vertinimą;*
- *2017 m. balandžio–spalio mėn. visose valstybėse narėse, kuriose tai būtina pagal metodiką, surengti su būsimais uždaviniais susijusias imitavimo pratybas;*
- *nuo 2017 m. balandžio mėn. įdiegti ir taikyti kylančios grėsmės vertinimo mechanizmą.*

Valstybės narės turėtų:

- *iki 2017 m. sausio mėn. pabaigos sukurti nacionalinio lygmens pažeidžiamumo vertinimo pajėgumus ir įdiegti duomenų rinkimo iš visų susijusių institucijų sistemą;*
- *atsižvelgdamos į Agentūros prašymą, iki 2017 m. vasario 17 d. pateikti Agentūrai visus reikiamus duomenis apie esamus pajėgumus;*
- *jei taikoma, aktyviai dalyvauti ir visapusiškai bendradarbiauti su Agentūra 2017 m. balandžio–spalio mėn. visose valstybėse narėse vykdant imitavimo pratybas, per kurias bus vertinami atitinkami jų pajėgumai spręsti iškiliančius uždavinius.*

3.3. Gražinimo rėmimas

Pagal Europos sienų ir pakrančių apsaugos pajėgų reglamentą neteisėtų migrantų gražinimas tapo Agentūros veiklos prioritetine sritimi, todėl ji gali gerokai padidinti paramą valstybėms narėms, kurios yra pirmiausia atsakingos už neteisėtų migrantų gražinimą. Tai yra dalis Komisijos plataus užmojo pastangų sukurti teisės aktų ir veiklos sistemą, dėl kurios ES gražinimo sistema taptų veiksmingesnė ir readmisijos klausimais būtų glaudžiau bendradarbiuojama su trečiosiomis šalimis.

Reglamentu gerokai **išplečiami Agentūros įgaliojimai**, kad ji galėtų visiems teikti su gražinimu – ir savanorišku išvykimu, ir priverstiniu gražinimu – susijusią pagalbą: organizuoti gražinimo operacijas, teikti pagalbą vykdant konsulinį bendradarbiavimą su trečiosiomis šalimis neteisėtų migrantų tapatybės nustatymo tikslais. Nuo 2017 m. sausio 7 d. operacijose gali dalyvauti **trys naujos grupės**: priverstinio gražinimo stebėtojų, priverstinio gražinimo lydinčiųjų asmenų ir gražinimo specialistų. Iš jų jau galima sudaryti Europos gražinimo pagalbos būrius. Valstybių narių prašymu šie būriai gali teikti operatyvinę pagalbą, kad būtų padidinti valstybių narių turimi gražinimo pajėgumai. Prie šių grupių sudarymo

prisidėjo 22 valstybės narės⁸: jos skyrė 395 ir 690 ekspertų, kurių reikia. **Valstybės narės turi užpildyti šią spragą** ir užtikrinti, kad grupėse pakaktų visų profilių specialistų.

Agentūra greitai suintensyvino su grąžinimu susijusią savo veiklą: 2016 m. ji pasiekė rekordą surengusi 232 operacijas ir grąžinusi 10 700 neteisėtų migrantų – tai yra keturis kartus daugiau nei 2015 m., kai per 66 operacijas grąžinti 3 565 migrantai; nuo Reglamento įsigaliojimo iki sausio 12 d. Agentūra surengė 78 grąžinimo operacijas – daugiau nei per visus 2015 m. – ir grąžino 3 421 neteisėtą migrantą. Agentūra turėtų **dar labiau išplėsti** teikiamą pagalbą: teikti paramą asmenis grąžinant komerciniais skrydžiais ir kurti grąžinimo operacijoms skirtus ES vidaus centrus.

Agentūra taip pat ėmė teikti daugiau pagalbos valstybėms narėms vykdamas veiklą prieš grąžinimą. Šioje srityje ji keliose valstybėse narėse surengė asmenų iš Malio, Gambijos ir Nigerijos tapatybės nustatymo misijas, kad būtų patvirtinta neteisėtų migrantų tapatybė. Agentūra taip pat padeda Graikijai: skatina konsulinį bendradarbiavimą grąžinimui užtikrinti ir atlieka rizikos analizę prieš grąžinimo operacijas.

Agentūra gali aktyviau vykdyti su grąžinimu susijusią veiklą, nes jai skirta gerokai daugiau išteklių. 2016 ir 2017 m. jos vykdomai grąžinimo veiklai skirta 66,5 mln. EUR, o 2015 m. ši suma buvo tik 9,5 mln. EUR; 2017 m. su grąžinimu susijusios veiklos srityje dirbs 52 darbuotojai, o 2020 m., kaip numatoma, tokių darbuotojų bus 117.

Viena iš pagrindinių Komisijos pristatytų priemonių buvo sukurta **integruoto grąžinimo valdymo sistema**, kuri padėtų suvienyti su grąžinimu ir readmisija susijusią veiklą, vykdomą valstybių narių, Europos sienų ir pakrančių apsaugos pajėgų bei Komisijos ir pagal ES lėšomis finansuojamas programas ERIN (Europos reintegracijos tinklas), EURINT (Europos integruotas požiūris į grąžinimą į trečiąsias šalis) ir EURLO (Europos grąžinimo ryšių palaikymo pareigūnų tinklas). Integruoto grąžinimo valdymo sistemos tikslas – sudaryti palankesnes sąlygas teikti operatyvinę pagalbą valstybėms narėms (pvz., rengiant tapatybės nustatymo misijas) ir keistis geriausia patirtimi.

Visų pirma siekdama palengvinti grąžinimo operacijų planavimą ir padėti valstybėms narėms bei Agentūrai rinkti veiklos informaciją ir ją dalytis, Komisija sukūrė saugią platformą – **integruoto grąžinimo valdymo programą** (IRMA). Pagal Europos grąžinimo ryšių palaikymo pareigūnų tinklo programą devyni Europos grąžinimo pareigūnai buvo nusiųsti į readmisijos srityje aktualias šalis, pvz., Afganistaną ar Etiopiją, kad padėtų visoms valstybėms narėms spręsti su readmisija susijusius klausimus; planuojama siųsti daugiau pareigūnų. Susitarusi su ES programų valdytojais ir Komisija, Agentūra taip pat pradėjo pamažu perimti šiuo metu pagal programas vykdomą operatyvinę pagalbą, pvz., valstybėms narėms teikiamą paramą rengiant tapatybės nustatymo misijas arba keičiantis geriausia patirtimi specialiose su trečiosiomis šalimis susijusiose darbo grupėse.

Agentūros pastangos labiau remti grąžinimo operacijas duos naudos ir turėtų būti papildytos platesnėmis diskusijomis ir darbais, siekiant Europos Sąjungoje patobulinti grąžinimo ir readmisijos veiksmus. Atsižvelgdama į naujus poreikius, Komisija per ateinančias savaites atnaujins ES veiksmų grąžinimo srityje planą, kad būtų užtikrintas greitas ir veiksmingas reagavimas. Visų pirma, laikydamosi esamų ES taisyklių ir pasinaudodama jų lankstumu, Komisija nustatys, kaip geriau užtikrinti, kad sprendimai grąžinti būtų vykdomi, ir šiuo klausimu pateiks aiškių gairių.

⁸ Padėtis 2017 m. sausio 12 d.

Tolesni veiksmai

Europos sienų ir pakrančių apsaugos agentūra turėtų:

- *užtikrinti, kad su grąžinimu susijusios grupės būtų visapusiškai aprūpintos ir veiksmingos;*
- *kuo geriau išnaudoti naujuosius įgaliojimus diegiant naujus grąžinimo rėmimo būdus, visų pirma naudojantis komerciniais skrydžiais.*

Valstybės narės turėtų:

- *skubiai užpildyti grąžinimo grupių aprūpinimo spragas;*
- *tikruoju laiku rinkti tikslią informaciją apie grąžinimą;*
- *teikti Agentūrai visą informaciją, būtiną jos įgaliojimams vykdyti.*

Komisija turi:

- *per ateinančias savaites pateikti peržiūrėtą Grąžinimo veiksmų planą.*

3.4. Europos sienų ir pakrančių apsaugos agentūros skundų nagrinėjimo mechanizmo sukūrimas

2016 m. spalio 6 d. Agentūros vykdomasis direktorius, pasikonsultavęs su pagrindinių teisių pareigūnu, sukūrė skundų nagrinėjimo mechanizmą, skirtą stebėti, ar vykdant Europos sienų ir pakrančių apsaugos agentūros veiklą gerbiamos pagrindinės teisės, ir tokiai pagarbai užtikrinti. Agentūros svetainėje šešiomis kalbomis (anglų, prancūzų, arabų, puštūnų, urdu ir tigrų) pateikta skundo forma, tačiau skundai taip pat gali būti teikiami bet kuria ES oficialiąja kalba. Iki 2017 m. sausio mėn. vidurio Agentūrai buvo pateiktas tik vienas skundas.

Be to, Agentūra ketina sukurti tinklą, kurį sudarytų valstybių narių institucijos, įgaliotos nagrinėti Agentūros pagrindinių teisių pareigūno perduotus skundus dėl valstybių narių darbuotojų. Tinklo veikloje dalyvautų ir už pagrindines teises atsakingos nacionalinės įstaigos. Pirmasis pagrindinių teisių pareigūno ir tų kontaktinių punktų ryšių užmezgimo susitikimas buvo surengtas 2016 m. gruodžio mėn. Briuselyje.

Siekiant paremti skundų nagrinėjimo mechanizmo įgyvendinimą ir apskritai įtraukti pagrindines teises į visą Agentūros vykdomą veiklą, Agentūrai skiriama ES lėšų suma tuo tikslu padidinta 500 000 EUR per metus. Be to, 2017 m. pagrindinių teisių pareigūnas priims daugiau darbuotojų, kad jie padėtų vykdyti jo užduotis.

Tolesni veiksmai

Europos sienų ir pakrančių apsaugos agentūra turėtų:

- *iki 2017 m. kovo mėn. pabaigos pirmumo tvarka pradėti pagrindinių teisių pareigūnui padėsiančių darbuotojų įdarbinimo procedūrą.*

3.5. Sąlygų veiksmingesniam operatyviam bendradarbiavimui su prioritetinėmis trečiosiomis šalimis sudarymas, parengiant tipinį susitarimą dėl statuso

Europos sienų ir pakrančių apsaugos pajėgų reglamentu taip pat sustiprintas Agentūros vaidmuo bendradarbiavimo su trečiosiomis šalimis srityje. Agentūra yra anksčiau sudariusi sienų valdymo ir grąžinimo srities dvišalius darbo susitarimus su 18 prioritetinių trečiųjų šalių, pvz., su visomis Vakarų Balkanų šalimis ir Turkija. Nuo 2016 m. balandžio mėn. Agentūra taip pat yra išsiuntusi ryšių palaikymo pareigūną į Turkiją.

Šiuo metu Agentūra peržiūri visus galiojančius darbo susitarimus, atsižvelgdama į naujuosius įgaliojimus. Skirta papildomų lėšų ir etatų, kad Agentūra galėtų per kelerius ateinančius metus išsiųsti dar iki 10 ryšių palaikymo pareigūnų į prioritetines šalis, visų pirma Nigerį ir Serbiją, o iš pastarosios numatoma aprėpti visą Vakarų Balkanų regioną.

Vis dėlto anksčiau Agentūra neturėjo teisiškai nustatytų teisių dislokuoti savo būrius trečiųjų šalių teritorijoje. Dėl šio apribojimo 2015 m. kilo itin daug problemų sprendžiant su 2015 m. Vakarų Balkanų maršrutu plūdusiais migrantų srautais susijusius klausimus. Pirmą kartą Europos sienų ir pakrančių apsaugos pajėgų reglamentu Agentūrai suteikiama galimybė remiantis vykdomaisiais įgaliojimais vykdyti veiksmus kaimyninių trečiųjų šalių teritorijoje, laikantis Europos Sąjungos ir atitinkamos trečiosios šalies sudaryto išankstinio susitarimo.

2016 m. lapkričio 22 d. Komisija patvirtino tipinį susitarimą dėl statuso, skirtą naudoti kaip tokių susitarimų pavyzdį. Pasirinkusi dvi prioritetines trečiąsias šalis: Serbiją ir buvusiąją Jugoslavijos Respubliką Makedoniją, Komisija šiuo metu veda tiriamąsias derybas dėl tokių susitarimų. 2017 m. sausio 25 d. Komisija priėmė Tarybai skirtas rekomendacijas leisti pradėti derybas su Serbija ir buvusiąja Jugoslavijos Respublika Makedonija.

Tolesni veiksmai

Taryba turėtų:

- *leisti greitai pradėti derybas su Serbija ir buvusiąja Jugoslavijos Respublika Makedonija dėl atitinkamų susitarimų dėl statuso.*

Europos sienų ir pakrančių apsaugos agentūra turėtų:

- *atitinkamai iki 2017 m. balandžio ir birželio mėn. baigti įdarbinimo procedūrą ir tuomet išsiųsti ryšių palaikymo pareigūnus į Nigerį ir Serbiją.*

3.6. Susitarimas dėl būstinės

Ilgiau kaip 11 metų Agentūra vykdė veiklą su priimančiąja valstybe nare nesudariusi susitarimo dėl būstinės. Pagal Europos sienų ir pakrančių apsaugos pajėgų reglamento 57 straipsnį toks susitarimas turėtų būti sudarytas ne vėliau kaip 2017 m. balandžio 7 d. Europos sienų ir pakrančių apsaugos pajėgų reglamentui įsigaliojus, Agentūra ir Lenkija atnaujino diskusijas, kad būtų pasiektas šis tikslas. Techninės derybos baigtos 2017 m. sausio 23 d.

Tolesni veiksmai

Lenkija ir Europos sienų ir pakrančių apsaugos agentūra turėtų:

- *laikydamosi atitinkamų procedūrų, iki 2017 m. balandžio 7 d. sudaryti susitarimą dėl būstinės.*

3.7. Biudžeto ir darbuotojų skaičiaus didinimas

Agentūrai skiriamas ES finansavimas laipsniškai didės nuo 250 mln. EUR 2016 m. iki 320 mln. EUR 2020 m., o Agentūros darbuotojų gausės nuo 400 2016 m. iki 1 000 2020 m.

Kad iki 2020 m. būtų pasiektas galutinis 1 000 Agentūros darbuotojų skaičius, pirmu etapu 2017 m. numatyta beveik 240 įvairių tipų (laikinių darbuotojų, sutartininkų, deleguotųjų nacionalinių ekspertų) papildomų etatų. Tačiau siekdama, kad Agentūrai būtų kuo greičiau parūpinta reikiamų darbuotojų, 2016 m. gruodžio 1 d. biudžeto valdymo institucija sutiko iš dalies pakeisti 2016 m. Agentūros etatų planą, kad Agentūra galėtų dar 2016 m. įdarbinti 50 iš

130 2017 m. numatytų laikinųjų darbuotojų. Tuo metu Agentūra pati pradėjo su 50 pradiniam etapui skirtų etatų susijusius atitinkamus įdarbinimo procesus. Vis dėlto reikia dėti daugiau pastangų paskirtiems ištekliams skubiai įsisavinti.

Tolesni veiksmai

Europos sienų ir pakrančių apsaugos agentūra turėtų:

- *iki 2017 m. kovo mėn. pabaigos pradėti su visais suderintame 2017 m. etatų plane numatytais postais susijusias įdarbinimo procedūras, visų pirma siekdama patenkinti darbuotojų poreikį prioritetinėse srityse;*
- *užtikrinti, kad būtų veiksmingai įsisavinami papildomi finansiniai ištekliai, atsižvelgiant į biudžeto valdymo institucijos patvirtintus prioritetus.*

4. IŠVADOS

Per pirmuosius tris mėnesius pagal Europos sienų ir pakrančių apsaugos pajėgų reglamentą vykdoma veikla ir diegiamos priemonės parodė, kad visos suinteresuotosios šalys stengiasi užtikrinti didesnius išorės sienų apsaugos pajėgumus. Visų pirma žengti pirmieji žingsniai sukuriant naujuosius privalomus rezervus.

Jau pradėta taikyti prevencinį valstybių narių pažeidžiamumo nustatymo ir su tuo susijusių problemų sprendimo mechanizmą, kuris yra viena iš esminių daug geresnę sienų apsaugą užtikrinančio naujojo požiūrio dalis. Ankstyvieji šio darbo rezultatai turi būti panaudoti pirmumo tvarka sprendžiant nustatytas opiausias pažeidžiamumo problemas. Tai reiškia, kad ateinančiais mėnesiais bus galima spręsti su šiuo metu iškilusiais svarbiausiais migracijos uždaviniais susijusias pažeidžiamumo problemas.

Sėkmingas neteisėtų migrantų grąžinimas – be kita ko, svarbus atgrasant kitus neteisėtus migrantus ir mažinant paskesnę neteisėtą migraciją – yra dar viena prioritetinė sritis, kurioje Agentūra turi teikti gerokai daugiau paramos, papildysiančios aktyvesnes valstybių narių pastangas. Naudodamasi jau pasiektais gerais rezultatais, ji turėtų parengti naujų priemonių, kad būtų labiau remiamas grąžinimas. Komisija per ateinančias savaites pateiks peržiūrėtą Grąžinimo veiksmų planą.

Kitą stiprinant išorės sienas padarytos pažangos ataskaitą Komisija pateiks 2017 m. kovo 1 d.